

Сулима О.С.
завідувачка сектору науково-дослідного відділу фондів
Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.
Старченко В.І.
завідувачка сектору науково-дослідного відділу фондів
Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

«ФОНД О. ВЕЛИКОДНОЇ» У КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

Важливим напрямом суспільних практик Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського (далі ПКМВК) є акумуляція та музеєфікація предметів різних епох. За більш ніж 130-річну історію колекцію закладу сформували змістовні, часом й унікальні артефакти, що всебічно висвітлюють життєдіяльність людей як минулих епох, так і сьогодення. Співробітники Музею цілеспрямовано працюють над формуванням збірок речових та документальних пам'яток, що належали відомим краянам.

Цьогоріч виповнюється 110 років від дня народження відомої вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості України Олександри Кузьмівни Великодної (1914–2002) [1, с. 104]. У ПКМВК «персональний фонд» (музейні предмети, споріднені джерелом походження та спеціально підібрані із різних груп зберігання) мисткині був сформований упродовж 1980-2008 рр. До музейної колекції комплекс матеріалів (9 одиниці) у 1980 р. передала О.К. Великодна [2, 5]. Наступним поповненням збірки став портрет Олександри Кузьмівни кисті полтавського маляра О.Ф. Литвина 1979 р. [4]. Упродовж 1980-1991 рр. фондове зібрання закладу збагатилося художніми виробами вишивальниці [6, 7]. Останньою на сьогодні до «персонального фонду» потрапила вітальна листівка 1991 р. Галині Білоус (завідувачці відділу історії релігії, етнографії, народного мистецтва ПКМ у 1990-х рр.) від О.К. Великодної [3].

Таким чином, комплекс матеріалів персонального походження – «Фонд О. Великодної» – складається з 21 одиниці основного фонду груп зберігання «Тканини» (шифр «Тк»), «Документи» (шифр «Д»), «Ордени, медалі, значки» (шифр «ОМЗ»), «Живопис» (шифр «Ж»).

Документи особового походження – це документи, що відклалися впродовж життя, наукової, творчої, службової, громадської та іншої діяльності фізичної особи (сім'ї, роду), а також ті, що відклались у їхніх особистих архівах [9, с. 5]. Про здобутки на ниві творчої діяльності свідчать різноманітні нагородні документи – грамоти та дипломи – від Полтавської міської ради депутатів трудящих 1954 р. (Д 5975) та Головного комітету Виставки досягнень народного господарства УРСР 1977 р. (Д 5976). Професійні досягнення Олександри Кузьмівни, талановитої вишивальниці, засвідчують відзнаки: бронзова медаль ВДНГ УРСР 1968 р. (Д 5977, ОМЗ 1906), значок «Відмінник соціалістичних змагань промкооперації УРСР» 1958 р. (Д 5979, ОМЗ 1907), значок «Відмінник соцзмагань УРСР» 1967 р. (Д 5980, ОМЗ 1908).

Маляр-аматор Олексій Литвин намалював мисткиню за улюбленою справою, в якій вона досягла високого рівня майстерності, – відшиванням чергового шедевру. Портретована зображена у момент творення – у лівій руці вона тримає голку, у правій – відріз тканини із уже відшитими улюбленими пастельними барвами орнаментами. Обличчя Олександри Кузьмівни одухотворене, очі впевнено дивляться у майбутнє, сповнені надій та планів...

Найбільш цінними у персональному фонді О.К. Великодної є взірці творчості – зразки вишивок (зерновий вивід, штапівка, лиштва) 1980 р., купони жіночої блузи, чоловічих сорочок-чумачок 1989-1990 рр. У цих предметах прослідковуються всі характерні ознаки мистецького доробку: поєднання в одному виробі кількох технік (лиштви, ажурних мережок, виколювання), досконалість у виконанні вишивки білим по білому, віртуозне використання художньо-виражальних засобів цієї техніки,

застосування м'яких природних відтінків коричневого, вохристого, але найбільше білого з невеликим вкрапленням зеленуватого та сірого [8, с. 41, 52, 55].

«Фонд О. Великодної» скромний за кількісним складом. Ці музейні предмети із зібрання ПКМВК – важливий інформаційний ресурс, що у концентрованому вигляді містить дані про життєдіяльність відомої вишивальниці. Вивчення «персональних фондів» дає можливість розглянути внесок особи у розвиток певної галузі, залучити до наукового обігу нові джерела.

Список використаних джерел

1. Великодна О.К. *Мистецтво України*. Біографічний довідник. Київ: 1997. С. 104.
2. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Документи». Розпочата у 1980 р. Д-10. 202 с.
3. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Документи». Розпочата у 2007 р. Д-16. 398 с.
4. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Живопис». Розпочата у 1948 р. Ж-1. 198 с.
5. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Ордени, медалі, значки». Розпочата у 1978 р. ОМЗ-4. 198 с.
6. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Тканини». Розпочата у 1969 р. Тк-5. 386 с.
7. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Тканини». Розпочата у 1981 р. Тк-6. 408 с.
8. Кара-Васильєва Т. В. *Полтавська народна вишивка*. Київ: Наукова думка, 1983. 144 с.
9. Робота з документами особового походження. Методичний посібник / автори-укладачі: Л.О. Драгомірова, І.М. Мага, З.О. Сендик, К.Т. Селіверстова, Н.М. Христова. Київ : 2009. 284 с.